

Meesterschap in briljante show

Jacques J d'Ancona

Twee keer liep ik woensdagavond een huivering op bij Freek de Jonge. Dat zal je een zorg zijn, maar ik leg het uit. Noem het een sobere, doch essentiële positiebepaling in zijn show. Twee gebeurtenissen. De plotselinge dood van zijn en Hella's drie maanden oude zoontje Jork in 1974. En veertig jaar later, afgelopen zomer, het verlies van een kleindochter van ruim zeven jaar. Dan meldt Freek zijn volstrekt verschillende reacties, toen en nu. Onderkoeld, bijna. Over wat het begrip imago destijds met hem deed in de bruisende opgang van zijn carrière. Tijd om te rouwen nam hij toen niet.

De ondertoon van het peilloze verdriet is tastbaar. Daar laat hij het bij en een kolkende zaal valt stil. Niet uit gepast respect of fatsoen, maar omdat de mensen iets met die man hebben. Men heeft het begrepen, zonder dat hij een beroep doet op sentiment.

Het is een indringend facet van Als je me nu nog niet kent, de titel van zijn programma. Dat hij het zo vertelde, tekent de sfeer van vertrouwen die hij aansnijdt. De houding van iemand die weet dat hij in het theater onder vrienden verkeert. Een afdoend bewijs van zijn meesterschap in een briljante voorstelling.

Alsof het hem ter plaatse invalt, praat en zingt Freek de Jonge bijna drie uur achtereen. Het lot zat hem op de hielen en hij heeft het gedoogd. Heel persoonlijk, schijnbaar achteloos en zonder hunkering. Misschien is hij – voor het eerst, veronderstel ik – zo ver en zo goed in zijn vak, dat hij niet meer uit is op bevestiging. Het toneel oplopend, organiseert hij acuut het gevoel dat je in deze tijd op je woorden moet letten, maar alles kunt zeggen. Komisch, dolkomisch soms, en trefzeker in de nuances van grappen voor een 'hoog' en een 'laag' opgeleid publiek, de lopende draad door zijn avond. De komiek in topvorm, die geen moment inhalig staat te drammen om een idee er in te rammen. We hebben het allemaal meegemaakt, de genadeloze verbinding van incidenten binnen de pompeuze verhalen in De komiek en De goeroe en de dissident, jaren terug. Wat concludeert hij, namens ons? „Mijn imago lag plat over mijn identiteit”, met op een zijspoor de notitie „hoe gewelddadig denken

is”. Van associatie naar associatie spat zijn optreden en dan, min of meer onverhoeds, is er een prachtig lied over zijn vader die hem in het water van een meer liet kijken.

Logisch, dat hij teruggrijpt op Code, samen met Bram Vermeulen in 1979, waar hij avondvullend het programma De wedstrijd aan wilde koppelen. Onder omstandigheden ruilde De Jonge dit plan in voor een nieuw idee, zelfspot toespitsend op ‘bescheidenheid van nature...’ Met pathos, af en toe, en verschrikkelijk sterk in eigentijds liedjesrepertoire, begeleid door een kwartet topmuzikanten. Freek in de blues... En verder? Zou er iemand anders zijn die zo verfijnd geestig de MH 17 in een context kan plaatsen en vervolgens doorslaat in een kolderieke persiflage op de platte, inhoudsloze ervaringen met straatinterviews op tv? Ik denk het niet.

Freek de Jonge in een praatshow op de televisie is iemand anders.